

Jaarverslag Waterlands Archief 2017

Het jaar 2017 stond in het teken van het vormgeven van een nieuwe gemeenschappelijke regeling Waterlands Archief en het opstellen van een Uitvoeringsplan 2018 – 2021. De voorbereidingen in 2017 zullen er begin 2018 toe leiden dat het Waterlands Archief zelfstandig verder gaat met een nieuw meerjarenprogramma.

Bestuur en organisatie

Bestuurszaken

Eerder werd door het bestuur van het ISW besloten dat het Waterlands Archief als zelfstandige dienst in een nieuwe gemeenschappelijke regeling verder gaat. Als vorm werd daarbij gekozen voor een bedrijfsvoeringsorganisatie in plaats van de huidige vorm openbaar lichaam van het ISW. De bedrijfsvoeringsorganisatie is een collegeregeling – dat wil zeggen dat uitsluitend collegebevoegdheden gedelegeerd kunnen worden – en wordt gekenmerkt door een enkelvoudig bestuur. De gemeenschappelijke regeling Waterlands Archief zal naar verwachting begin 2018 in werking kunnen treden. Vanaf 1 juli 2017 is de directeur/archivaris van het Waterlands Archief tevens waarnemend secretaris van het ISW.

In 2017 is verder uitvoering gegeven aan het Beleidsplan 2015-2017 Duurzaam Digitaal 2.0. In het afgesloten plan lag de focus op de uitbreiding van de digitale dienstverlening (van binnen naar buiten). Daarin zijn veel doelen gerealiseerd zoals het digitaal kunnen raadplegen van alle toegangen. Maar ook de publieksactiviteiten zijn verbreed en er is gewerkt aan duurzame digitale opslag en toegankelijkheid. Vanwege het opstellen van een nieuw plan voor de periode 2018-2021 is een scenariotraject gestart met het bestuur. Op basis van het daaruit volgende toekomstscenario is een Uitvoeringsplan 2018-2021 opgesteld. Eind 2017 is het nieuwe Uitvoeringsplan *Voor een betrouwbaar geheugen* door de portefeuillehouders Waterlands Archief vastgesteld. Hierin ligt de nadruk op nieuwe diensten op basis van netwerken en samenwerken (van buiten naar binnen). Openstaande punten uit het afgeronde beleidsplan zijn waar mogelijk opgenomen in het nieuwe uitvoeringsplan.

Financiën

De begroting voor 2017 bedroeg € 1.281.033,-. De financiële positie van het Waterlands Archief wordt verder verwezen naar de jaarrekening 2017.

Vanaf bladzijde 11 vindt u een overzicht van de verschillende onderdelen van de jaarstukken en hoe deze onderdelen zich tot elkaar verhouden.

Personeel

De vaste formatie bedroeg begin 2017 10,6 fte, verdeeld over 14 medewerkers. Per 1 maart kwam een nieuwe directeur/archivaris in dienst vanwege de gedeeltelijke pensionering van de zittende directeur/archivaris vanaf die datum. De voormalige directeur/archivaris blijft werkzaam in deeltijd. Door deze en andere personele mutaties bedroeg de vaste formatie eind 2017 11 FTE, verdeeld over 15 medewerkers. De salarissen inclusief sociale lasten bedroegen daarmee € 793.077.

Er waren gedurende het jaar stagiairs werkzaam van de opleiding

- Publieksgeschiedenis van de Universiteit van Amsterdam,
- Media van de Hogeschool van Amsterdam,
- MBO ‘medewerker secretariaat’ (6 maanden)
- Archief assistent (Hogeschool van Amsterdam).

Daarnaast waren er zo’n 26 vrijwilligers actief.

De eind 2015 opgerichte Personeels Vertegenwoordiging (PVT) kwam tweemaal bijeen. Vanwege de komst van de nieuwe directeur/archivaris en de daarmee gepaard gaande duidelijkheid over de toekomst van het Archief heeft de PVT in de loop van het jaar besloten zichzelf op te heffen.

Deskundigheidsbevordering

In 2017 werden diverse opleidingen gevolgd. Op verzoek van het bestuur heeft de nieuwe directeur/archivaris een training Management van Mensen gevolgd bij De Baak.

Verder werden de volgende trainingen gevolgd:

- Cursus basiskennis financiën voor niet financiële medewerkers,
- Cursus archiefrecht en archiefnormen,
- Cursus Mais-Flexis,
- VVA,
- Herhalingscursus reanimatie voor BHV
- Module Academisch schrijven Open Universiteit.

De volgende bijeenkomsten werden bezocht:

- KVAN dagen,
- Bijeenkomst Kennisplatform,
- Diverse bijeenkomsten rond auteursrechten,
- Dag Hollandse Archivarissen in Rotterdam,
- Netwerkdag Oorlogsarchieven in Amsterdam.

Bedrijfsvoering

In het weekend van Koningsdag was er een grote lekkage door een defect aan één van de drie koelinstallaties van de depots. De afwikkeling hiervan met de verzekering en het herstel door bedrijven nam de nodige tijd in beslag.

De bestuurlijke ondersteuning bleef tot halverwege het jaar onder verantwoordelijkheid van het ISW. In de tweede helft van het jaar waren de rollen omgekeerd, het Waterlands Archief ondersteunt het bestuur van het ISW en handelt alle lopende zaken van het ISW af.

De administratieve en organisatorische ondersteuning door het ISW is voor een groot deel uitbesteed. De financiële en personele administratie is uitgevoerd door de gemeente Waterland.

Facilitaire zaken werden in de loop van het jaar uitbesteed aan de Bibliotheek.

Gedurende het hele jaar was er periodiek overleg met de gemeente Purmerend over het groot onderhoud van het gebouw, waarvoor de gemeente verantwoordelijk is. In overleg proberen wij te komen tot duidelijke afspraken over de planning van het groot onderhoud. Bijzonder aandachtspunt is de aansluiting op de stadsverwarming welke geplaatst is in het aanpalende pand Waterlandlaan 22 – 36.

Samenwerking

In 2017 zijn verkennende gesprekken gevoerd over de mogelijkheden tot samenwerking met het Gemeentearchief Zaanstad. Dat heeft concreet al geleid tot intensieve samenwerking op het gebied van het archief toezicht. Er heeft onder andere een gemeenschappelijke archiefinspectie plaats gevonden bij OVER-gemeenten, een samenwerkingsverband tussen de gemeenten Oostzaan en Wormerland.

In het kader van de gewenste aansluiting op het e-depot van het Noord-Hollands Archief – de landelijke voorziening voor duurzame toegankelijkheid van informatie – werd in 2017 overleg gevoerd over de wederzijdse stand van zaken.

Met de Bibliotheek Waterland was er een gezamenlijk programma Verzameling voor het Primair Onderwijs voor in totaal 295 leerlingen. En er was een presentatie, rondleiding en workshop voor vrijwilligers van de Bibliotheek Waterland met 14 bezoekers.

Met de Waterlandse erfgoedinstellingen waren er diverse contacten in het kader van www.geschiedenislokaalwaterland.nl. Voor het Purmerends Museum was er medewerking aan de expositie Opmaat naar De Stijl en het museum nam deel aan www.geschiedenislokaalwaterland.nl. Er zijn diverse werkbezoeken gebracht aan regionale musea/erfgoedinstellingen.

Tot slot is deelgenomen aan de Werkgroep Comité Open Monumentendag Purmerend, de Netwerkbijeenkomst Cultuureducatie gemeente Edam-Volendam en een bijeenkomst vanwege het 30-jarig Jubileum NGV Zaanstreek Waterland te Koog aan de Zaan.

Communicatie

Het Waterlands Archief werkte in 2017 goed samen met het Noord-Hollands Dagblad, editie Waterland. Er was 8 keer op twee pagina's brede aandacht voor een historisch onderwerp: De Stijl, wekelijks een terugblik in de zomer (serie van 6) en de Maand van de Geschiedenis. Bij RTV Purmerend was er maandelijkse (m.u.v. de zomermaanden) deelname aan het programma Koffie Lokaal.

Taakuitvoering

Bij de taakuitvoering wordt een onderscheid gemaakt tussen publieksactiviteiten, beheer van collecties, en toezicht op archiefvorming.

Publiek

De aantallen bezoekers aan de studiezaal waren als volgt:

- 1305 particuliere bezoekers (1372 in 2016),
- 3254 particuliere uitleningen (3590 in 2016),
- 1863 ambtelijke uitleningen (2834 in 2016).

De daling van het aantal particuliere bezoekers van 67 in 2017 komt waarschijnlijk door de beperking van de openingstijden (vanaf september 2016 is een sluiting op vrijdagochtend ingegaan). De daling van de particuliere uitleningen van 3590 in 2016 naar 3254 in 2017 komt waarschijnlijk door het feit dat juist in 2016 door particuliere ingenieurbureaus veel stukken zijn aangevraagd i.v.m. een aantal grote projecten. De piek in de ambtelijke uitleen in 2015 en 2016 is te verklaren doordat de bouwvergunningen van Purmerend (1990 – 1999) en Beemster (1990 – 2010) vervroegd overgebracht zijn. Tevens door een gemeentelijk project rond het vaststellen van WOZ-waarden waarvoor de gemeente Purmerend informatie uit vele bouwvergunningen nodig had.

De website waterlandsarchief.nl trok het volgende aantal bezoekers:

- Aantal sessies 136.756 (tegen 129.953 in 2016),
- Aantal gebruikers 90.828 (tegen 86.885 in 2016),
- Aantal pageviews 1.002.041 (tegen 993.526 in 2016).

De website wa-educatie.nl trok totaal 2824 bezoekers waarvan

- 1521 voor De Stijl
- 1303 voor programma Watersnood 1916.

De website geschiedenislokaalwaterland.nl had tot en met 11 dec. 2017 1800 unieke bezoekers.

De stand van de social media eind 2017:

- Facebook 587 vind ik leuk (576 volgers),
- Twitter 940 volgers en 653 tweets,
- Pinterest 90 volgers
- Flickr 13 volgers.

Educatie en publieksactiviteiten trok in totaal 6045 bezoekers.

Het Programma Verzamelingen voor Primair Onderwijs 295 leerlingen
het aantal Aangevraagde lesbrieven 67 leerlingen.

De georganiseerde cursussen zijn:

- cursus Oud Schrift voor gevorderden,
- maart – juni, cursus Oud Schrift voor beginners,
- oktober 2017 – februari 2018
- cursus Genealogie voor beginners, oktober – januari 2018.

Aan de volgende publicaties werd een bijdrage geleverd.

- In september verscheen het boek Vrouwen en vroomheid over de boetvaardige zusters van het Sint-Ursulaklooster in Purmerend (1392 – 1572) bij Uitgeverij Verloren. Het Waterlands Archief was verantwoordelijk voor het verbeteren van de toegankelijkheid van het Ursula archief en de tekst- en beeldredactie van het Ursulaboek onder eindredactie van prof. Goudriaan.
- Verder de publicatie van een onderzoeksgids voor gemeentelijke codearchieven regio Waterland,
- een artikel voor het jaarboek van het Historisch Genootschap Wormer
- een vaste bijdrage met nieuws uit het Waterlands Archief in het tijdschrift van de Historische Vereniging Purmerend. Dit tijdschrift verschijnt twee keer per jaar.

Beheer

Het Waterlands Archief gebruikt momenteel twee collectiebeheersystemen voor het beheer van haar archief-, beeld- en bibliotheekcollecties. Voorkeur heeft echter het gebruik van één collectiebeheersysteem vanwege besparing structurele kosten en versterking van de beheersfunctie. De investering voor deze overgang gaat de reguliere begroting van het Waterlands Archief te boven. Voorstel was om incidenteel een investering te doen uit de Reserve microverfilming/digitalisering van archiefbescheiden. Structureel levert dit een voordeel op. Het portefeuillehouders overleg is hiermee akkoord gegaan.

Het Waterlands Archief beheert een wettelijke archiefbewaarplaats met een beperkte depotcapaciteit van ongeveer 5500 strekkende meter plankruimte. Daarvan was in 2017 bijna 5000 meter bezet. Een uitvraag bij de gemeenten leverde op dat er nog zeker 1000 meter archieven worden overgebracht. Dit betekent dat bij ongewijzigd beleid de archiefbewaarplaats minimaal 500 meter plankruimte tekort komt. Het Waterlands Archief heeft een aantal mogelijke oplossingen voorgesteld aan het bestuur, met een voorkeur voor een scenario waarbij de zowel overgebrachte als de nog over te brengen bouwvergunningen worden vervangen door digitale exemplaren. De investering voor de voorgestelde vervanging gaat de reguliere begroting van het Waterlands Archief te boven. Besloten is om de bouwvergunningen in fases te vervangen, te beginnen met de bouwvergunningen van de gemeenten Edam-Volendam, Landsmeer, Waterland en Wormerland. Dit met voorbereiding (aanbesteding) in 2018 en uitvoering (betaling) in 2019. De gemeenten Purmerend en Beemster volgen later.

Het totaal volume aan collecties (archief, beeld en bibliotheek) is afgenomen door selectie in de gemeente archieven en de bibliotheek. Maar de grootste wijziging was het verhuizen van de GGD archieven naar een ander depot. Door beëindiging opslag archief van de GGD is het aantal meters van de betalende organisatie verminderd. Door bewerking van, vooral de gemeentelijke archieven van 1900, is de omvang van de gemeentelijke archieven afgenomen. Door selectie in de bibliotheek collectie is de omvang afgenomen. Zie de bijlage Verantwoording aantal meters archief in depot.

Overgedragen en verworven archieven:

- Gemeente Purmerend 1990 – 1999,
- VV Excelsior te Oosthuizen,
- Zeevarende Bos en Kwadijk 1710 – 1877,
- Vereniging van oud-dijkgraven in Noord-Holland 1986 – 2015,
- Doopsgezinde gemeente Beemster – Oosthuizen,
- Doopsgezinde gemeente Middelle en Axwijk,
- Kolsociëteit te Monnickendam 1839 – 1927,
- Rederijkerskamer Aurora te Monnickendam 1850 – 1866,
- Oecumenische Gemeenschap Purmerend, 1980 – 2012,
- Maatschappij tot nut van 't Algemeen.

- In bruikleen name van het historische archief van de Zeevarende Bos van Kwadijk.

Inventarisatie van archieven:

- Oud archief van Edam 1357 – 1816,
- Dorps- en gemeentebesturen Beets Oudendijk en Schardam 1357 – 1970,
- Gemeente Broek in Waterland 1813 – 1925,
- Gemeente Edam 1814 – 1929, Stadsziekenhuis Purmerend 1936 – 1984,
- Gemeente Purmerend 1990 – 1999.

Voor de bibliotheek zijn er 107 nieuwe titels ingeschreven. Door intensieve bezigheden met de atlas, zijn lang niet alle ontvangen werken voor dit jaar ingevoerd. Van 71 tijdschriften ontvangen we al of niet regelmatig nieuwe uitgaven.

Voor de atlas zijn 229 kaarten, prenten en technische tekeningen op groot formaat via het bedrijf GMS gedigitaliseerd en in de beeldbank gevoegd. In huis zijn ca. 1700 afbeeldingen gescand, en in Memorix gezet. In het kader van het Ursulaproject zijn enkele tientallen charters gefotografeerd, die gebruikt zijn in de uiteindelijke publicatie en die aan de inventaris van het Ursula-archief in MAIS worden gekoppeld. De collectie van Maarten Oortwijn is gedigitaliseerd, fysiek geordend en digitaal beschreven.

En verder is gedigitaliseerd:

- Collectie Arian van Waterland (Mulder),
- Collectie Historisch Genootschap Beemster, 338 foto's
- Collectie Hetjes, 801 foto's
- De Purmer in Beeld, 561 foto's

Toezicht

Er waren archiefinspecties volgens de Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's) van de volgende gemeenten: Purmerend en Beemster, Landsmeer, Edam-Volendam, Wormerland (+ OVER-gemeenten en Oostzaan in samenwerking met Gemeentearchief Zaanstad).

Er is een evaluatiegesprek gevoerd met Waterland en (samen met de Provincie) verificatiegesprekken met Purmerend en Beemster, Edam-Volendam, Waterland en Wormerland (+OVER-gemeenten en Oostzaan samen met Gemeentearchief Zaanstad).

Er zijn drie regiobijeenkomsten georganiseerd:

- januari in het teken van de nieuwe selectielijst
- mei en september allebei in het teken van de digitale bewaarstrategie (de laatste twee in samenwerking met Gemeentearchief Zaanstad)

Verder is er een thema-onderzoek naar het informatiebeleid in samenwerking met het Gemeente archief Zaanstad bij OVER-gemeenten uitgevoerd en zijn diverse gemeenten geadviseerd over archivering.